

Ερώτηση Ανάπτυξης (Βαθμοί 4)

«Κατά την διάρκεια της κρίσης δεν πρέπει να περικόπτονται συντάξεις στην Ελλάδα, αφού οι συνταξιούχοι δίνουν χαρτζιλίκι και συντηρούν τα άνεργα εγγόνια τους». Σχολιάστε την λογική βάση του ισχυρισμού αυτού.

(Ο φόβος του εξεταζόμενου μπροστά στο ερώτημα των εξετάσεων δεν είναι κάτι που ξεχνιέται εύκολα. Ο εφιάλτης Επαναλαμβάνεται : Επιστροφή στα θρανία. Πρέπει να γεμίσει η λευκή κόλλα. Αναμένουμε την διανομή των θεμάτων. Μας τα μοιράζουν. Ωχ!

Η εκδίκηση του φοιτητή στον εφιάλτη του διδάσκοντα: Η ερώτηση είναι αυτή που ο ίδιος έβαλε (με μια δόση χαιρεκακίας – ‘για να σας δώ τι θα κάνετε;’) στα θέματα εξετάσεων σε μάθημα που διδάσκει.

Και μια άλλη περιπλοκή: θα έπρεπε να γραφτεί πρότυπη ερώτηση στο θέμα αυτό για τις Πανελλήνιες, το οποίο θα πρέπει να παπαγαλίσουν χιλιάδες άτομα. Αυτό που ακολουθεί είναι αυτό το πρότυπο)

1. Πρόλογος: Το γενικό πλαίσιο – πραγματολογική ανάλυση

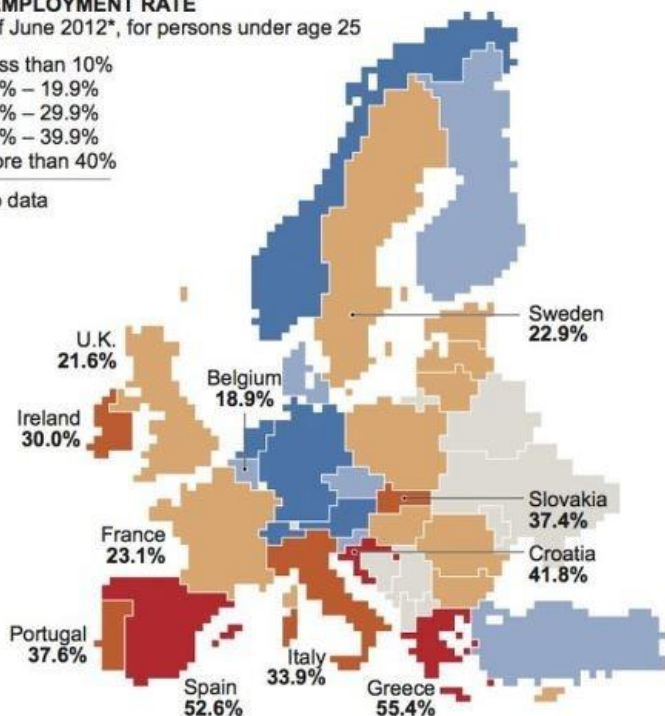
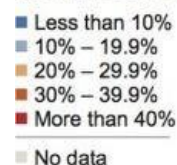
Ισχύει ο ισχυρισμός; Μήπως η εκφώνηση είναι απλώς μια ‘παγίδα’ που έστησε ο εξεταστής;

Young and out of work

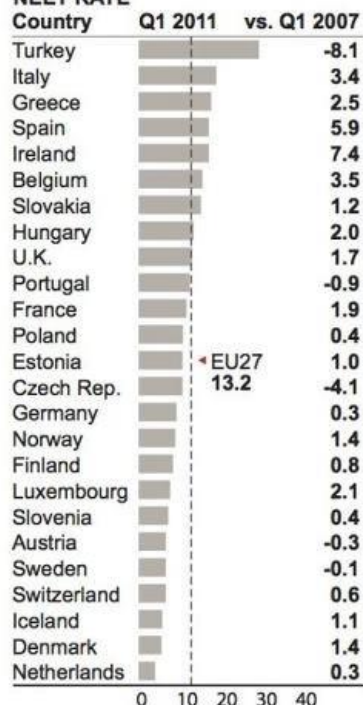
Youth unemployment has hit hardest in the south of Europe, but the north is not immune. Significantly, substantial numbers of young people are not in employment, education or training (known as NEET)

UNEMPLOYMENT RATE

As of June 2012*, for persons under age 25

NEET RATE

NOTE: *Youth unemployment: Romania (March), Switzerland (2011) and Turkey (May). NEET is a subset of jobless who are not in any form of training, measured as a ratio of the youth population. The NEET rate for Switzerland compares Q1 2011 to Q2 2007. Sources: Eurostat, OECD.

Λίγο ψάξιμο στο internet βρήκε το παρακάτω για την ανεργία των νέων. Στον χάρτη υπάρχει η ανεργία για άτομα κάτω των 25 για όλες τις χώρες: Ελλάδα 55%. Ισπανία 53%.

Από την δεξιά πλευρά υπάρχει ο δείκτης NEET, δηλαδή 'Not in employment, education or training' – δηλαδή τίποτε ή η καθ'ημάς 'καφετέρια'. Η Ελλάδα στην κορυφή – πολύ πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Στην άκρη το πόσο αυξήθηκαν οι θαμώνες της καφετέριας από το 2007 (3.4 ποσοστιαίες μονάδες).

Αρα, ΟΕΔ -η εκφώνηση ισχύει.

Το πρόβλημα είναι κοινό, αφού σε όλες τις χώρες οι πύλες της εργασίας ανοίγουν με δυσκολία. Όμως – και εκεί είναι το παράδοξο – εκεί που υπάρχει μεγαλύτερο πρόβλημα γήρανσης (και θα περίμενε κανείς να χρειάζεται περισσότερο να δουλεύουν οι νέοι), όπως στο Νότο της Ευρώπης, υπάρχει και μεγαλύτερο πρόβλημα ανεργίας των νέων. Εκεί όπου θα έπρεπε να τους αξιοποιούν περισσότερο, τους αφήνουν να περιμένουν.

Χαρτζιλίκι: Τα μακροοικονομικά στοιχεία δεν μας λένε τίποτε για αυτό. Λένε ότι οι συντάξεις είναι 13% του ΑΕΠ, αλλά όχι τις κάνουν οι συνταξιούχοι. Όμως ξέρω από ατομική πείρα – και από κουβέντες της περιβόητης καφετέριας– ότι κάθε 25 του μηνός που πληρώνει το ΙΚΑ είναι γιορτή για τον φοιτητόκοσμο – άρα και για τους ανέργους. Στην Ιταλία μάλλον το ίδιο θα γίνεται (απόφαση του δικαστηρίου της Νάπολης δικάωσε αιώνια φοιτήτρια 30+ ετών ως προς την νομική απαίτηση χαρτζιλικιού από τον πατέρα της). Σε πιο κρύα και βόρεια κράτη, άκουσα ότι γονείς χρεώνουν νοίκι στα παιδιά τους για το δωμάτιό τους, με το που κλείνουν τα 18.

Άρα η εκφώνηση και ως προς αυτό μάλλον έχει δίκιο. Παππούδες και γιαγιάδες δίνουν χαρτζιλίκι στα εγγόνια τους. *(Κι εγώ τι να τα κάνω, παιδάκι μου; Πάρτε εσύ να τα χαρείς.)*

Β' Θέση: Συμφωνία με την θέση της εκφώνησης

Σε αυτό που λέμε μικρο-επίπεδο, δηλαδή για τον κάθε άνεργο και την κάθε μια γιαγιά, ισχύει η πρόταση της εκφώνησης αναμφισβήτητα. Το χαρτζιλίκι – ως εθελοντική συνεισφορά – τιμεντάρει την συνοχή μεταξύ των γενεών. Και έτσι όταν (σε λίγα χρόνια) αντιστραφούν οι όροι και έχει ο εγγονός περισσότερα λεφτά δεν θα φέρνει αντίρρηση όταν πληρώνει τις εισφορές στο ΙΚΑ. Με τον τρόπο αυτό η γήρανση του πληθυσμού δεν θα φέρει μαζί της και διαπάλη των γενεών – όπως θα έκανε αν οι σχέσεις των γενεών ήταν σε πιο απρόσωπη φάση.

Το χαρτζιλίκι από τον συνταξιούχο στον άνεργο είναι ένα παράδειγμα του άτυπου κοινωνικού κράτους. Το ότι ο άνεργος δεν έχει επιδότηση ανεργίας αναγνωρίζεται άτυπα ως αδικία η οποία αποκαθίσταται αθόρυβα από την γιαγιά. Αυτό που δεν κάνει το κράτος το κάνει η γιαγιά που ξέρει τις ανάγκες μου και εκτιμά ότι τα λεφτά θα πιάσουν τόπο *('Ξέρεις τι γνωριμίες κάνεις στα μπαράκια, γιαγιά;')*

Γ' Αντίθεση: Προβλήματα με την θέση της εκφώνησης

Σε αυτό που λέμε μακρο- επίπεδο, αν όλες οι γιαγιάδες κάνανε το ίδιο, όλες μαζί, από πού θα βρίσκαμε τα λεφτά να τους δώσουμε τις συντάξεις;

Μα, είναι δικά τους τα λεφτά, ό,τι θέλουν τα κάνουν.

Λάθος. Οι κρατικές συντάξεις στην Ελλάδα και σε όλη την Ευρώπη πληρώνονται από τις εισφορές που βαρύνουν τους εργαζόμενους. Σε μακρο επίπεδο, οι εγγονοί πληρώνουν τους παππούδες και όχι αντιστρόφως. Η σχέση αιτίου και αιτιατού είναι αντιστροφή. Αν έβρισκαν δουλειά οι εγγονοί και εγγονές θα πλήρωναν εισφορές και θα έπαιρνε και σύνταξη η γιαγιά. Ίσως δε, να μην της έκοβαν την σύνταξη, όπως έκαναν ήδη 11 φορές από το 2010 (δηλαδή από την τελευταία φορά που *'έξασφαλίστηκαν οι συντάξεις ως το 2060' sic*).

Αν έβρισκαν δουλειά οι εγγονοί/ές τότε οι συντάξεις θα ήταν καλύτερα και το χαρτζιλίκι πιο γενναιόδωρο. Το ότι θα το χρειάζονται λιγότερο είναι άλλο θέμα – ανάγκες πάντα βρίσκονται φτάνει να υπάρχει η χρηματοδότηση. Αντίστροφα, αν δανειζόμαστε για να αυξήσουμε τις συντάξεις θα έπρεπε να αυξήσουμε και τις κρατικές επιχορηγήσεις στα Ταμεία – που θα έθιγε την παραγωγή και τα εγγόνια περισσότερο.

Όμως φτάσαμε σε αδιέξοδο. Ο ισχυρισμός της εκφώνησης ισχύει σε μικρο και όχι σε μακρο επίπεδο. Στο μεταξύ η ανεργία παραμένει στα ύψη και το χαρτζιλίκι τρέχει. (Ελπίζουμε και μετά την επόμενη περικοπή συντάξεων).

Δ' Σύνοψη: Τι δέον γενέσθαι;

Τι κάνουν στην Βόρεια Ευρώπη που δεν κάνουμε εδώ; Πώς κατανέμουν την ανεργία τους εκεί με τρόπο ώστε να μην είναι τόσο μεγάλη η επιβάρυνση των νέων; Γιατί η σχετική επιβάρυνση των νέων είναι η άλλη όψη του νομίσματος της σχετικά πλεονεκτικής θέσης αυτών που έχουν δουλειά – των μεγαλύτερων σε ηλικία, ή των εργαζομένων στο Δημόσιο και τις ΔΕΚΟ.

Για παράδειγμα, Στην Γερμανία πολλοί νέοι και γυναίκες δουλεύουν με το καθεστώς των McJobs. Δηλαδή πληρώνονται ένα χαμηλό μισθό, οι ίδιοι δεν πληρώνουν ασφαλιστικές εισφορές αλλά πληρώνουν οι εργοδότες τους. Έτσι οι νέοι εργάζονται, το σύστημα συντάξεων παίρνει εισφορές, οι γιαγιάδες σύνταξη, το χαρτζιλίκι παραμένει αλλά ως συμπλήρωμα των McJobs.

Έτσι, η με παρεμφερή τρόπο, θα μπορούσαν οι νέοι να 'βάλουν το πόδι στην είσοδο της αγοράς εργασίας' και σιγά-σιγά να βρουν τον δρόμο τους προς κάτι καλύτερο.

Η λύση άρα είναι να βρούμε δουλειά στα εγγόνια. Και από εκεί συντάξεις στους παππούδες. Αυτό θα μας έδινε ένα 'ένάρετο κύκλο'. Αντίθετα εμείς φαίνεται να έχουμε εγκλωβιστεί στον άλλο – τον φαύλο – κύκλο.

Ε' Επίλογος – θεωρητικές σκέψεις

Την περίπτωση αυτή θα μπορούσαμε να τη δούμε ως μια 'πλάνη της συνάθροισης' (fallacy of composition). Αυτό που ισχύει για τον κάθε ένα ξεχωριστά δεν μπορεί να ισχύει για το σύνολο.

Όμως παραμένει και η σοφία της γιαγιάς – που ξέρει καλύτερα το πού θα πιάσουν τα λεφτά περισσότερο τόπο. Μήπως θα έπρεπε να ξανασκεφτούμε το πού ξοδεύουμε τα λεφτά της κοινωνικής προστασίας αντί να το αφήνουμε στις γιαγιάδες να διορθώνουν με δική τους πρωτοβουλία τις κοινωνικές προτεραιότητες;

Μήπως, όμως

(Η ερώτηση ανάπτυξης αυτή χρησιμοποιήθηκε στις εξετάσεις Σεπτεμβρίου 2012 στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς. Μονοψήφιος αριθμός φοιτητών κατάφεραν να φτάσουν πέρα από την συμφωνία με το χαρτζιλίκι και να μαντέψουν ότι κάτι δεν πάει καλά με την λογική της εκφώνησης. Το κείμενο είναι αφιερωμένο σε αυτούς).

Σημείωση: Κάποιοι βαλτοί Γερμανοί δημοσιογράφοι πρόλαβαν τις εξετάσεις και το πήγαν παραπέρα, γράφοντας 'Η Κρίση του Ευρώ μεταλλάσσεται σε διαπάλη των γενεών'. (<http://www.spiegel.de/international/europe/commentary-why-the-euro-crisis-is-also-a-generational-conflict-a-849165.html>). Σύμφωνα με αυτούς ο μπαμπάς (και ίσως λιγότερο ο παππούς) και η γενιά της μεταπολίτευσης αφού τα 'έφαγαν μαζί', τώρα προσπαθούν να διατηρήσουν όσα μπορούν, εξαγοράζοντας με χαρτζιλίκια την μετά-κρίση 'Γενιά-χ', που δεν πρόλαβε να φάει τίποτε. Αλλά αυτά το λένε, όπως είπαμε, οι Γερμανοί και ίσως πέσει στην εξεταστική του Φεβρουαρίου.